

**การพัฒนาารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอคทีฟ
เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย**

**The Development of the Pro-Active Experience Based Conceptual Model
to Enhance Intelligence Quotient and Emotional Quotient for Preschool Children**

พัชรา พุ่มพชาติ¹

Patchara Poompachati¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอคทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ แบบแผนที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ 1. แบบกำหนดกลุ่มควบคุม ทดสอบก่อนและหลัง 2. แบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังต่อเนื่องตามเวลาที่กำหนด 3. แบบกำหนดกลุ่มควบคุม ทดสอบก่อนและหลังต่อเนื่องตามเวลาที่กำหนด กลุ่มตัวอย่างเป็นครูปฐมวัย จำนวน 2 คน และเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 3 จำนวน 30 คน ของโรงเรียน จิระศาสตร์วิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ระยะเวลาการจัดประสบการณ์ 12 สัปดาห์ และ 4) การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการจัดประสบการณ์ แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัย แบบทดสอบและ แบบสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัย มีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ มีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ มีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีความคงทนของพฤติกรรมในระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์ 4) ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสม และอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาารูปแบบ การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอคทีฟ
เชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ เด็กปฐมวัย

¹ สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

Abstract

The purpose of this research was to the develop of the pro-active experience based conceptual model to enhance intelligence and emotional quotient for preschool children. This research and development (R and D) was conducted in 4 phases : Phase 1) Study and analysis of basic data; Phase 2) Design and Development of the model ; Phase 3) Implementation of the model, which were implemented by the research method with control-group pretest-posttest design ,one-group interrupted time-series design and control-group interrupted time-series design among the participants of 2 preschool teachers and 30 preschool children from K3 of early childhood classes of Jirasartwitthaya School, Office of the Private Education Commission for 12 weeks ;andPhas4) Evaluation of the model's effectiveness, in which the quantitative data were analyzed in terms of percentage, average mean, standard deviation, and t-test whereas the qualitative ones were analyzed by the method of content analysis. In this R and D, the instruments were 1) the Model 2) the evaluation test of the teachers' opinions and views 3) the test of intelligence quotient and emotional quotient capability and 4) the behavioral observation form of the preschool children in the intelligence quotient and emotional quotient.

The research results revealed as follows : 1) The preschool children to develop intelligence quotient and emotional quotient capability had significantly higher intelligence quotient and emotional quotient capability than before provision of experiences provided at the statistical significance level .01. 2) The preschool children to develop intelligence quotient and emotional quotient capability had significantly higher intelligence quotient and emotional quotient capability than those who did not at the statistical significance level .05. 3) The preschool children to develop intelligence quotient and emotional quotient capability had respectively higher development, there was the retention of the preschool children's behavior of intelligence quotient and emotional quotient capability. 4) The preschool teachers who used the experience based model viewed that the experience based model was suitable at the greater activity level and consistency with and practical in performance.

Keywords : Model Development, Pro-Active Experience Based Conceptual, Intelligence Quotient, Emotional Quotient, Preschool Children

บทนำ

เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความฉลาด ซึ่งความฉลาดมิใช่เป็นเพียงความสามารถทางปัญญาด้านคณิตศาสตร์และภาษา ดังที่ เฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) กล่าวถึง ในทฤษฎี พหุปัญญาว่า เซวอร์ปัญญาของเด็กมีได้หลายด้าน ได้แก่ เซวอร์ปัญญาด้านภาษา เซวอร์ปัญญาด้าน ตรรกะและคณิตศาสตร์ เซวอร์ปัญญาด้านมิติ เซวอร์ปัญญาด้านดนตรี เซวอร์ปัญญาด้าน ร่างกายและการเคลื่อนไหว เซวอร์ปัญญาด้าน มนุษย์สัมพันธ์ เซวอร์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง และเซวอร์ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (อาร์มสตรอง โธมัส. 2546: 14-18) และจากการ เปลี่ยนแปลงและการเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยี และสังคม ทำให้มีการยอมรับกันว่า การมีชีวิตที่มีความสุขและประสบผลสำเร็จไม่ใช่ เพียงอาศัยเซวอร์ปัญญา หรือไอคิว (IQ: Intelligence Quotient) เพราะชีวิตต้องการทักษะและความสามารถในหลายด้าน โดยเฉพาะเซวอร์ปัญญาและเซวอร์อารมณ์ที่เป็นองค์ประกอบร่วม สำหรับการประสบผลสำเร็จในชีวิต (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2548: 12-13) จึงทำให้ ทุกฝ่ายให้การยอมรับและสนับสนุนให้มีการพัฒนา ความฉลาดที่มีอยู่หลายด้าน โดยเฉพาะเซวอร์ปัญญาและเซวอร์อารมณ์ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ให้แสดงออก โดยเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทุกด้าน ด้วยสมองที่มีการเจริญเติบโตสูงสุด ซึ่งเด็กควร ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในสิ่งที่เหมาะสม หากผ่านพ้นช่วงนี้ไปโอกาสนั้นจะไม่หวนคืนมา (นิตยา คชภักดี. 2543: 23-25)

เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้าง เซวอร์ปัญญาควบคู่กับ เซวอร์อารมณ์ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2548: คำนำ) การเสริมสร้าง เซวอร์ปัญญาและเซวอร์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย

นับเป็นแนวคิดสำคัญของการพัฒนาบุคคล ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่เน้นคน เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ มุ่งการพัฒนาคนให้ มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้มั่นคง และสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในโลกได้ต่อเนื่องด้วยการพัฒนาความสามารถ สติปัญญา และจิตใจ ให้พร้อมสำหรับการพัฒนา ประเทศสู่สังคมฐานความรู้ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554:จ-ข) การพัฒนาเซวอร์ปัญญาและเซวอร์อารมณ์ ที่เหมาะสม ช่วยทำให้เด็กได้รับการเสริมสร้าง พัฒนาการ และการเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ การปรับตัว และการมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จ

จากรายงานสภาวะเซวอร์ปัญญาและ เซวอร์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2551) และ (2554) สำนัก ประเมินผลการจัดการศึกษา และสำนักเลขาธิการสภา การศึกษา (2552: 124-125) ประกอบกับรายงาน ความก้าวหน้าการจัด การเรียนรู้ ระดับเด็กปฐมวัย ปี 2551-2552 (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา. 2552: บทสรุปผู้บริหาร) ได้ให้ข้อมูลที่ สอดคล้องกันว่า เด็กอายุ 3-5 ปี กำลังประสบ ปัญหาเกี่ยวกับเซวอร์ปัญญาและเซวอร์อารมณ์ ที่มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะเซวอร์ปัญญาอยู่ใน ระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก โดยมีสาเหตุสำคัญจากการที่เด็กขาดการได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมในวัยที่เหมาะสม ประกอบ กับสภาพแวดล้อม อาหาร และการจัดการศึกษา ยังสามารถส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาเซวอร์ ปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ในขณะที่เดียวกันเซวอร์ อารมณ์ของเด็กที่ลดลงก็เป็นส่วนทำให้เซวอร์ ปัญญาลดลงตามมา เนื่องจากเซวอร์ปัญญา

และเชาวน์อารมณ์ ควรต้องได้รับการพัฒนาควบคู่กันไป หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมทำให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างไม่เต็มศักยภาพ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2548: คำนำ)

การเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์นับเป็นส่วนสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก สิ่งเหล่านี้สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ หากเด็กได้รับการดูแลและเอาใจใส่ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างอิสระ และเลือกเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ แนวทางในการเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ แนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ (Pro-Active Learning) ที่กำหนดว่า “เด็กทุกคนเป็นเด็กฉลาดได้ในทุกด้านโดยเฉพาะความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ หากเด็กได้รับการจัดการเรียนรู้ และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงวิธีการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกันไป โดยให้อิสระแก่เด็กในการเลือกและปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ให้เด็กได้แสดงออกตามศักยภาพ และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เด็กได้รับการพัฒนาและส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ และทักษะใหม่ของเด็กแต่ละคนออกมา ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) มาประยุกต์และพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้ผู้สอนระดับปฐมวัยได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

3.1 เปรียบเทียบเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

3.2 เปรียบเทียบเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

3.3 เปรียบเทียบเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ หลังการจัด

ประสบการณ์ ครั้งที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์
ครั้งที่ 2 และระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์

3.3 ศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มี
ต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการ
เรียนรู้ไปรแอกทีฟเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและ
เชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี กำลังเรียนชั้น
อนุบาล 3 ของโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 10
ห้องเรียนๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 300 คน

2. ครูปฐมวัย ผู้ปฏิบัติการสอนชั้น
อนุบาล 3 ของโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 10
ห้องเรียนๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. เด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี กำลังเรียน
ชั้นอนุบาล 3 ของโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาค
เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 2 ห้องเรียน
ได้มาโดยสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
จัดประสบการณ์ ตามรูปแบบการจัด
ประสบการณ์ 1 ห้องเรียน และเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้
รับการจัดประสบการณ์ 1 ห้องเรียน จำนวนเด็ก
ปฐมวัย 30 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน

2. ครูปฐมวัย ผู้ปฏิบัติการสอนชั้นอนุบาล
3 แบ่งเป็นห้องเรียนครูปฐมวัยที่จัดประสบการณ์
1 คน และห้องเรียนครูปฐมวัยที่ไม่ได้จัด
ประสบการณ์ 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรอิสระ** คือ รูปแบบการจัด
ประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ไปรแอกทีฟ
(PAL) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อม
(P : Preparing) ประกอบด้วย

1.1.1 การสร้างแรงจูงใจ
(Motivation)

1.1.2 การใช้คำถามหลัก (Key
Questions)

1.2 การปฏิบัติ (A : Action)
ประกอบด้วย

1.2.1 การปฏิบัติอย่างอิสระ
(Freedom)

1.2.2 การปฏิบัติอย่างมีทางเลือก
(Choice)

1.3 การสะท้อนผลการเรียนรู้
(L : Learning Reflection) ประกอบด้วย

1.3.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
(Sharing)

1.3.2 การสรุปวิธีการนำไปใช้ให้
เกิดประโยชน์ (Applying)

2. **ตัวแปรตาม** คือ เชาวน์ปัญญาและ
เชาวน์อารมณ์ของปฐมวัย ประกอบด้วย
ความสามารถ ดังนี้

2.1 เชาวน์ปัญญา ประกอบด้วย
ความสามารถ 3 ด้าน

2.1.1 การคิดเชิงเหตุผล

2.1.2 การแก้ปัญหา

2.1.3 การสื่อสาร

2.2 ประกอบด้วย ความสามารถ 3 ด้าน

2.2.1 การตระหนักรู้อารมณ์ของตน

2.2.2 การแสดงความรับผิดชอบ

2.2.3 การอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ มีเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ มีเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ มีเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ หลังการจัดประสบการณ์ ครั้งที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ ครั้งที่ 2 และระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์ มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีการคงทนของพัฒนาการเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของของเด็กปฐมวัย ในระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์

4. ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและตรวจสอบนิยาม พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบแผนการวิจัยประกอบด้วย 3 แบบ ดังนี้

1. แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ (One-Group Pretest-Posttest Design)

2. แบบแผนการวิจัยกำหนดกลุ่มควบคุม ทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ (Control-Group Pretest-Post Design)

3. แบบแผนการวิจัยกำหนดกลุ่มควบคุม ทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ต่อเนื่องตามเวลาที่กำหนด (Control-Group Interrupted Time-Series Design) (Creswell, 2003 : 169)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานพบว่าความสามารถทางเชาวน์ปัญญา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในการคิดและการเรียนรู้ ประกอบด้วยความสามารถ 3 ด้าน คือ การคิดเชิงเหตุผล การแก้ปัญหาและการสื่อสาร และความสามารถทางเชาวน์อารมณ์ หมายถึง พฤติกรรมและการตัดสินใจของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ จากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วยความสามารถ 3 ด้าน คือการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การแสดงความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการเตรียมความพร้อมของเด็กด้วยการสร้างแรงจูงใจ และการใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กสู่กิจกรรมการลงมือปฏิบัติอย่างอิสระและมีทางเลือก แล้วนำผลการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปถึงการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จนได้ข้อค้นพบว่าเป็นวิธีการที่สามารถเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย (PAL) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (P : Preparing) ประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) และการใช้คำถามหลัก (Key Questions) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (A : Action) ประกอบด้วย การปฏิบัติอย่างอิสระ (Freedom) และการปฏิบัติอย่างมีทางเลือก (Choice) ขั้นที่ 3 การสะท้อนผลการเรียนรู้ (L : Learning Reflection) ประกอบด้วย การ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) และการสรุปวิธีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (Applying)

3. ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์และเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ 4 ระยะ คือ ก่อน การจัดประสบการณ์ หลังการจัดประสบการณ์ ครั้งที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ ครั้งที่ 2 และระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์ สรุปผลโดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีการคงทนของพฤติกรรมความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยในระยะติดตามผล

6. ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์มีผลการประเมินโดยรวมมีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแอกทีฟ เพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยสรุปว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากสามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นรูปแบบ

การจัดประสบการณ์ที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็กปฐมวัย การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติอย่างอิสระและมีทางเลือกในสิ่งแวดล้อมที่ท้าทาย และเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด เพียเจท์ (Piaget) ที่กล่าวว่า พัฒนาการเชาวน์ปัญญาของเด็กเกิดจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากซึมซับประสบการณ์และปรับโครงสร้างทางเชาวน์ปัญญาของเด็ก (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2551 : 39-40 และสุรางค์ ด้วงตระกูล. 2554 : 48-49) ประกอบกับการจัดกิจกรรมที่เด็กได้โอกาสเลือกอย่างอิสระ ทำให้เด็กเกิดความสนใจ ซึ่งส่งผลไปถึงความสำเร็จและความสุขในการจัดกิจกรรมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2545 อ้างอิงจาก Goleman. 1995, Daneil Goleman, Richard Boyatzis and Annie Mxkec. 2550 : 4-5) ซึ่งเป็นวิธีการที่เสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปรแกรมทีพีเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 การเปรียบเทียบความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์สามารถอภิปรายได้ว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์ ที่ให้เด็กได้พัฒนาเชาวน์ปัญญาจากการให้เด็กได้ปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ช่วยทำให้เชาวน์ปัญญาของเด็กแปรเปลี่ยนไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีลักษณะของ

การส่งเสริมเชาวน์อารมณ์ด้วยการสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นให้เด็กเกิดความพร้อม และการจัดสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย อบอุ่น และปลอดภัยซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจท์ (Piaget) ที่กล่าวว่า เชาวน์ปัญญาที่ดีขึ้นจากการให้เด็กได้ปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีเชาวน์ปัญญาของการ์ดเนอร์ (Gardner) ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้เลือกและปฏิบัติตามความสามารถย่อมเป็นวิธีที่ทำให้เด็กเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้และทฤษฎีเชาวน์ปัญญาสามองค์ประกอบของสเติร์นเบิร์ก (Sternberg) ที่ให้ความสำคัญกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม การให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ช่วยทำให้เชาวน์ปัญญาของเด็กแปรเปลี่ยนไปในทิศทางที่เหมาะสม (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2551 : 39, สุรางค์ ด้วงตระกูล. 2554 : 49-50, 118-119 และ Gardner. 1993 : 88) ประกอบกับกิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นให้เด็กเกิดความพร้อม และการจัดสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย อบอุ่น และปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเชาวน์อารมณ์ที่ต้องการให้เด็กมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ การมีความรู้สึกร่วม และการมีทักษะในการเข้าสังคม โดยการให้เด็กได้ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้เด็กได้ฝึกและเรียนรู้วิธีการแสดงออกทางอารมณ์ การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งในชั้นเรียนและโรงเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก (Goleman. 1995, Mayer and Salovey. 1997 และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2547 : 9) ลักษณะของกิจกรรมดังกล่าว นับเป็นกิจกรรมที่บูรณาการเสริมสร้างความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.2 การเปรียบเทียบความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์และเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ การที่เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์มีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สูงขึ้น เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นเรียนรู้ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การให้อิสระและมีทางเลือกในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ในสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย อบอุน และปลอดภัย ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ในสภาพจริงเนื่องจากสมองของเด็กได้รับการกระตุ้น ทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์การทำงานอย่างดี ย่อมช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่สมวัย (Ramsey. 2000 : 11 และ สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2554 : 255-256)

2.3 ผลการศึกษาความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ หลังการจัดประสบการณ์ ครั้งที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ ครั้งที่ 2 และระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์ ซึ่งแสดงถึงเด็กที่ได้รับการเรียนรู้ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่คงทนอันเป็นผลจาก การเรียนรู้ประสบการณ์ที่เด็กมีแรงจูงใจ อยากรู้ อยากเห็น เด็กได้เรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติโดยการเล่น การปฏิบัติ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังที่นิศยา คุชภักดี (2543 : 5) กล่าวว่า ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อม นับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก หากเด็กได้รับการตอบสนองได้สะท้อนถึงปฏิกริยาที่เป็นการเรียนรู้อย่างคงทน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลจากการฝึกฝน

และประสบการณ์ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2551 : 29-32) นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้อีกว่า การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เป็นการสร้างความพร้อมตามองค์ประกอบของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 ความพร้อมที่เกิดจากสภาพร่างกายและจิตใจ

2.3.2 สภาพแวดล้อมที่ท้าทายอิสระ และเอื้อต่อการเรียนรู้

2.3.3 การจัดกิจกรรมที่ให้อิสระในการเลือกเรียนรู้ตามระดับสติปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล

2.3.4 กิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3.5 กิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการและประสบการณ์ของเด็ก นอกจากนี้การที่ครูใส่ใจกับเด็กทุกคนให้การยอมรับนับถือเด็กใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดในลักษณะด้วยคำถามในลักษณะทำไม อย่างไร และเพราะอะไร และให้ความใส่ใจตอบคำถามของเด็กด้วยความเต็มใจจึงส่งผลให้เด็กความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์สูงขึ้นอย่างเป็นลำดับและมีความคงทนของพฤติกรรม

2.4 การศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ พบว่าครูปฐมวัย ผู้ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์มีความเห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากอภิปรายผลได้ว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์ไม่มีความยุ่งยากสำหรับการจัดกิจกรรม ครูสามารถจัดเตรียมได้และมีความสุขในการจัดกิจกรรมมากขึ้น ที่เห็นเด็กได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสามารถนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสามารถพัฒนาเด็กได้อย่างรอบด้านตามหลักสูตรการได้ศึกษาและทำความเข้าใจจากคู่มือครูทำให้

มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมมากขึ้น และ
เครื่องมือสำหรับการประเมินผล สามารถปฏิบัติได้
ตามสภาพจริง และชัดเจนไม่ซับซ้อน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและ
เชาวน์อารมณ์ เป็นความสำคัญยิ่งที่เด็กปฐมวัยควร
ได้รับการเสริมสร้างควบคู่กันไป และเป็นความจำเป็น
เร่งด่วนที่ต้องการมีดำเนินนโยบายและแนวทางการ
การเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ให้แก่
พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ
ในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม

2.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัด
การศึกษาปฐมวัย ควรประสานความร่วมมือใน
การพัฒนาครูปฐมวัยให้มีการนำรูปแบบการจัด
ประสบการณ์ไปใช้ในสถานศึกษาปฐมวัย เช่น

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2545). **รายงานการวิจัย การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทาง
อารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี.** กรุงเทพฯ : ร.ส.พ.
- _____. (2548). **คู่มือเสริมสร้างไอคิวและอีคิว สำหรับครูในโรงเรียนอนุบาล ฉบับปรับปรุง.**
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- นิตยา คชภักดี. (2543). **ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี.** กรุงเทพฯ : ครูสภา
ลาดพร้าว.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญ. (2551). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). **จิตวิทยาการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2554). **แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559).** กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎีกา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2552). **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับ
ปฐมวัย ปี 2551-2552.** กรุงเทพฯ : เพลิน สติติโอ.
- อาร์มสตรอง โธมัส. (2546). **ความเก่ง 7 ชนิด : ค้นหาและพัฒนาหุปัญญาในตน = 7 Kinds of
Smart : Identifying and Developing Your Multiple Intelligences.** กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ.

จัดทำคู่มือครูสำหรับรูปแบบการจัดประสบการณ์
แก่สถานศึกษาและฝึกอบรมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง
ได้ร่วมมือกับสถานศึกษาในการใช้รูปแบบการจัด
ประสบการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ
การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้โปร
แอกทีฟที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม ความคิด
สร้างสรรค์ คุณธรรมและจริยธรรม
2. การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรม
การเรียนรู้โปรแอกทีฟเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญา
และเชาวน์อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยแบบผู้ปกครอง
มีส่วนร่วม
3. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูปฐมวัย
เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้โปรแอกทีฟ

Creswell, John W. (2003). **Research Design**. California : Sage.

Daneil, Goleman., Richard, Boyatzis. and Annie, Mckec. (2550). **ผู้นำที่ยิ่งใหญ่...ฉลาดใช้ EQ : Emotionally Intelligent Leadership**. แปลและเรียบเรียงโดย ชนิกันต์ มาษะศิริภานนท์ และ นรินทร์ องค์อินทรี. กรุงเทพฯ : ธรรมกมลการพิมพ์.

Gardner, H. (1993). **Frames of Mind : Theory of Multiple Intelligences**. USA : Fontana Press.

Gardner, Howard. (1993). **Multiple Intelligence : The Theory in Practice**. New York : Basic Book.

Goleman, D. (1995). **Emotional Intelligence : Why it can Matter more than IQ**. New York : Bantam Book.

Mayer, J. D. and Salovey, P. (1997). **Emotional Development and Emotional Intelligence**. New York : Baric Book.

Raywyn, Ramage. (2003). **Every Child is a Gifted Child**. New Zealand : Kea Press.